

НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНІ ТА РЕГУЛЯРНІ ЗАСАДИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ АРМІЇ УНР (ЛИСТОПАД 1919–БЕРЕЗЕНЬ 1920 рр.)

© Мина Ж.В., 2012

На основі історіографічного та джерельного матеріалу аналізуються цілеспрямовані національно-демократичні та регулярні засади реорганізації Армії УНР після розпаду Директорії

The article, based on the historiographical and source materials analyzes purposeful national and democratic organization principles of army of the Ukrainian People’s Republic after the collapse of Directoria

До прийняття незалежності українські історики не мали можливості вивчати ті історичні періоди та постаті, які були для існуючої влади подіями та особами non-grata. Це, зокрема, стосується періоду національно-визвольної революції 1917–1921 рр. До сьогодні в українській історіографії тривають дискусії щодо впливу та участі у керуванні Армією УНР під час Зимового походу С. Петлюри. В історіографії існують цілком протилежні погляди на цю проблему. Не однозначні оцінки і щодо цілеспрямованого характеру реорганізації Армії УНР на завершальному етапі національно-визвольної революції 1917–1921 рр. Актуальність цієї групи питань сьогодні і зумовили мету написання роботи – довести національно-демократичні та регулярні засади реорганізації Армії УНР у зазначений період.

У роботі, крім праць сучасних істориків [11; 14, 17], використано дослідження діаспорних істориків [5; 12, 15, 18], мемуарну літературу [10; 13], опубліковані джерела [6–9] та архівні матеріали [1–4].

15 листопада 1919 р. члени Директорії Ф. Швець і А. Макаренко виїхали за кордон. Верховне керівництво справами УНР було передано Голові Директорії [3, оп. 1, спр. 1, арк. 41].

Після переходу УГА на бік генерала Денікіна Армія УНР опинилась у ще складнішому становищі, адже вона фактично залишилась наодинці у боротьбі з військами більшовицької Росії та білогвардійською Добрармією. Зауважимо, що ще напередодні підписання договору, 12 листопада 1919 р. Головний Отаман здійснив поїздку до Нової Ушиці для з’ясування ситуації на фронті. Там же була скликана військова нарада, на якій С. Петлюра запропонував план реорганізації армії. Однак, враховуючи загрозу денікінської окупації західної частини Поділля та необхідність забезпечити перепочинок Українській армії, вирішено було добровільно передати Проскурів та Шепетівку полякам. Основну частину Армії УНР планувалось зосередити в районі Старокостянтинова. Рішенням уряду Головноуповноваженим уряду УНР в Україні призначено І. Огієнка [18, с. 9; 14, с. 327].

У зв’язку з тим, що Кам’янцю-Подільському загрозувала армія Денікіна, українське військо і уряд 27 листопада 1919 р. відступили до Любара. Вже 3 грудня 1919 р. Головний Отаман з військами, що залишилися вірними УНР, та з урядом відступили до Чорторії.

На нараді, скликаній Головним Отаманом 4 грудня у Чорторії, Начальник штабу Армії полковник Є. Мешковський заявив, що “армія повинна вирушити в похід, бо не може триматися у зайнятому районі”, а отаман Ю. Тютюнник доповів, що “хоче прорватися до Дніпра і там провадити боротьбу до весни, аж поки обставини дозволять повести її в широкому масштабі” [10, с. 10].

Водночас, 4 грудня 1919 р. у Чорторії було прийнято рішення про необхідність виїзду Петлюри за кордон.

7 грудня 1919 р. уряд УНР та частина Армії УНР під проводом генералів М. Омеляновича-Павленка і Ю. Тютюнника вирушили у так званий “Зимовий похід” – у запілля більшовиків та денікінської армії, тобто перейшли до партизанських методів боротьби. У поході взяло участь

близько 10 тис. осіб. Бойовий склад частин нараховував 2 тис. багнетів, 1 тис. шабель та 14 гармат [14, с. 332; 15, с. 165]. О. Доценко у праці “Зимовий похід (6.XII – 6.V. 1920)” нараховував бойовий склад частин 2 тис. шабель і багнетів при 12 гарматах, а також 75 % від загальної кількості війська становили штаби, нестройові військові підрозділи, обози і транспорти хворих. Зважаючи на це, потрібно відзначити, що лише частина військових формувань УНР була спроможна вести бойові дії. Чисельність боєздатних військових підрозділів становила близько 2 тис. вояків [12, с. 17].

На першому етапі Зимового походу (6 грудня 1919 р. – 16 лютого 1920 р.) командування Армії УНР застосувало такі тактичні прийоми та завдання:

- 1) уникання великих ворожих частин, знищення залізниць, зв'язку та тилових установ ворога;
- 2) розташування групами на випадок несподіваних ворожих нападів;
- 3) рух кількома колонами, користуючись допомогою місцевих провідників, у критичний момент – проведення нічних форсованих маршів;
- 4) ведення військової та агентурної розвідки;
- 5) несення охорони роз'їздами, на місцях – із допомогою селян;
- 6) самостійні рішення командирів за періодичних нападів в Штабі Армії для узгодження військових дій [12, с. 118–119].

На другому етапі Зимового походу (16 лютого 1920 р. – 6 травня 1920 р.) командування Армії УНР активно співпрацювало з повстанськими частинами, даючи їм відповідні директиви та використовуючи у своїх оперативних планах, застосовувало тактику нищення ворога ударними групами (дивізіями). У кінці походу частини Армії УНР проводять відчайдушні регулярні бої з переважаючим ворогом. Безпосередньо перед наступом польських військ на Київ застосовувалась тактика дезорганізації більшовицького заплілля [12, с. 119].

За п'ять місяців рейдово-партизанської війни Армія УНР з боями пройшла близько 2 тис. 500 кілометрів. Вона доволі довго перебувала на Єлисаветградщині, потім перейшла до Дніпра. Вона займала міста Липовець, Зашків, Умань, Канів, Черкаси, Смілу, Золотоношу, Ольвіопіль, Голованівськ, Гайсин, Вознесенськ, Ананьїв і Балту, нападаючи на ворожі частини та руйнуючи комунікації. Українське населення досить приязно зустрічало воїнів Армії УНР та забезпечувало усім необхідним – одягом, взуттям та харчуванням [11, с. 260–261; 14, с. 333; 16, с. 538; 19, с. 222–223].

Під час руху у заплілі Добровольчої армії генерала Денікіна Армія УНР зустрілася з частинами УГА та 22 грудня 1919 р. без погодження з вищим командуванням окремі частини її підписали договір з командуванням війська УНР про об'єднання обох армій [16, с. 538]. Проте договір реалізувати не вдалося, оскільки О. Микитка та М. Тарнавський продовжували наполягати на союзі з генералом Денікіним. Н. Полонська-Василенко, аналізуючи ці події, писала: “Незабаром з'явилась ще інша перешкода: побоюючись за долю тисяч хворих на тиф вояків, які покинули частини УГА напризволяще, виходячи на зустріч з військами Денікіна, з'явилась думка про об'єднання з більшовиками. На чолі цієї советофільської групи став отаман Никифор Гірняк, який підписав договір з Револьюційним Комітетом Поділля про перехід УГА до більшовиків... Це внесло страшний хаос, ворожнечу і зробило неможливим об'єднання армій. Це вирішило долю й Зимового походу, й самої визвольної боротьби” [16, с. 538].

Щодо впливу та участі у керуванні Армією УНР під час Зимового походу С. Петлюри в історіографії існують цілком протилежні погляди. Так, В. Тимошевський оцінював Зимовий похід не як сплановану, організовану на державному рівні акцію, а як небажання підкорятися Головному отаману через неприйняття його орієнтації на Польщу [14, с. 332]. Інші учасники тих подій І. Мазепа та Ю. Тютюнник писали про відірваність Петлюри і державного центру від армії та іншої частини уряду [14, с. 337; 18, с. 75–80]. Сучасний історик С. Литвин, спираючись на чисельні джерельні матеріали, доводить, що С. Петлюра безпосередньо керував армією Зимового походу і що для Головного отамана основним завданням стало “створення бази для розгортання і реорганізації Української Армії та збереження її основи – армії, що перебувала у Зимовому поході” [14, с. 336].

На нашу думку, безпосередню участь С. Петлюри у керівництві армією Зимового походу підтверджують доповіді Командарма Головному Отаману про останні бої армії [12, с. 118]. Підводячи підсумки походу, політичний референт В. Совенко у доповіді від 4 червня 1920 р. зазначав, що “слава в цьому ділі належить і Головному Отаманові С. Петлюрі, який зумів відродити приспане століттями національне почуття і козачий дух в народі” [12, с. 118].

Крім того, до численних джерельних доказів того, що С. Петлюра керував Армією УНР під час Зимового походу можна зарахувати і лист Головного Отамана від 4 березня 1920 р. до послів і голів дипломатичних місій, в якому він розвінчував чутки про роз’єднаність влади та підкреслював свій тісний зв’язок з міністерствами через прем’єр-міністра І. Мазепу і командувачем республіканськими військами отаманом М. Омеляновичем-Павленком [7, с. 208]. Коли б і далі з моїм поворотом на Україну згадані елементи ширили якісь нові чутки про роз’єднаність влади поміж мною та міністерствами, такі чутки наказую п. п. послам та головам місії спростувати і припиняти. Ні зараз нема причин для такої роз’єднаності, ні в майбутньому бути не може”, – наголошував С. Петлюра [7, с. 208]. Відповідні директиви і вказівки до військового міністра В. Сальського можна знайти в листі Головного Отамана від 29 березня 1920 р. Відтак С. Петлюра пропонував: “Омелянович-Павленко зі своєю армією повинен наблизитися до району і прикрити лінію Могилів-Бар, звичайно, коли б у нього була певність, він міг би утримати Вапнярку, але я гадаю, що цього зробити він не зможе, поки не улаштуємо постачання. Сьогодні я висилаю до Мацієвича кур’єра з пропозицією приготуватись до можливого приближення Омеляновича-Павленка до лінії Дністра (Ямпіль–Могилів) [6, с. 262].

Отже, в історії українського війська відбулась безпрецедентна подія – Зимовий похід Армії УНР як приклад проведення партизанської боротьби в запіллї ворога за певних умов та протягом тривалого часу.

Ті військові частини, які не брали участі у Зимовому поході, залишилися в Кам’янець-Подільському, тимчасовій столиці УНР. Як відомо, 17 листопада 1919 р., на прохання уряду Директорії, до міста увійшли військові частини польських легіонерів для охорони більшості державних установ і військового майна УНР. Близько 8 тис. вояків Армії УНР були роззброєні поляками і зосереджені в таборах полонених у Луцьку, Ланцуті, Перемишлі, а також відправлені до львівських в’язниць [17, с. 295]. У Кам’янці-Подільському залишилась невелика частина українських військових, права яких були істотно обмежені. Більшість вояків Корпусу Січових Стрільців полковника Є. Коновальця відмовились брати участь у веденні партизанських дій та склали зброю. Усі вони були заарештовані та відправлені до таборів полонених [17, с. 295]. У меморандумі Української республіканської партії, надісланому Головному Отаману 13 грудня 1919 року, повідомлялось: “Мусимо констатувати, що війська у нас немає: воно почасти перейшло до Денікіна, почасти – до більшовиків, почасти – до повстанців, почасти – до поляків” [5, с. 94].

Між тим, для врегулювання широкого спектра політичних, торговельних і військових проблем, а також офіційного визнання УНР, український уряд надіслав до Польщі дипломатичну місію з представників УНР та ЗУНР. Головою місії був призначений міністр закордонних справ УНР А. Лівіцький. У результаті переговорів 2 грудня 1919 р. була підписана Декларація, у якій зазначалось, що: “Уряд Української Народної Республіки від Уряду Речі Посполитої Польської жадає: признання Української Народної Республіки незалежною Українською Державою..., допомоги Українській Народній Республіці в її боротьбі з ворогом зброєю, набоями, амуніцією, військовим одягом і взагалі військовим майном у розмірах, які будуть визначені окремою угодою Українського і польського урядів...” [4, оп. 2, спр. 275, арк. 22–25]. Згідно з Декларацією українсько-польський кордон мав проходити по р. Збруч, тобто уряд УНР фактично закріплював свою відмову від суверенних прав на Східну Галичину і Західну Волинь [17, с. 295].

Декларація від 2 грудня 1919 р. викликала незадоволення серед широких українських політичних сил, що становили опозицію до уряду УНР. Так, І. Мазепа писав: ...“поляки, вирвавши цю декларацію від наших представників у Варшаві, рівночасно впровадили страшний режим на окупованих ними українських землях. Цей режим показував, що ніякого позитивного ставлення до

нашої справи від поляків не можна було чекати” [15, с. 341]. “Отже, капітуляція представників нашої місії у Варшаві, – продовжував І. Мазепа, – перед польськими вимогами, а з другого боку, – жажливий режим, який завели поляки на українських територіях – на Поділлі і на Волині, – все це разом утворило дуже сприятливий ґрунт для поширення невдоволення проти нашого уряду” [15, с. 341].

Водночас підписання Декларації, на наш погляд, дало певні позитивні результати для української військової справи. По-перше, український уряд мав змогу домовитися про місце відходу частини війська УНР на територію, зайняту польськими військами. По-друге, домовитися про евакуацію урядових установ на базу, на якій мало розпочатися нове відродження Армії УНР, на що була отримана згода Ю. Пілсудського.

Так, вже 20 лютого 1920 р. Військовий міністр зробив доповідь, де виклав концептуальні засади формування Збройних сил УНР після поразок 1919 р. [2, оп. 2, спр. 117, арк. 1-3]. Міністр акцентував увагу на необхідності “мати належне число відповідних командних центрів, забезпечених найновішими засобами зв’язку”. Оскільки в умовах тогочасної війни найбільшу роль відігравала не кількість багнетів, а маневреність та рухомість частин, пропонувалось зробити курінь “в тактично-організаційному відношенні найбільш самостійним як для бою, так і для руху, що може бути досягнуто наданням йому вигляду окремої частини зі своїм господарством і забезпеченням його організаційно всім потрібним для провадження впертого бою, розвідки, охорони, зв’язку і руху” [2, оп. 2, спр. 117, арк. 1]. Військовий міністр наголосив на тому, що сила армії залежить передусім від внутрішньої міцності і налагодженості окремих частин [2, оп. 2, спр. 117, арк. 1]. Вищим військовим об’єднанням мала стати дивізія, яка за рахунок мобілізаційних ресурсів могла розгорнутися у тридивізійний корпус.

Отже, структурна реорганізація Армії УНР взимку 1920 р. мала продуманий і цілеспрямований характер. Проте вжиті заходи мали переважно перспективний характер, що унеможливило втілити їх у життя планово і комплексно.

Водночас в кінці лютого 1920 р. відношення польського уряду до української військової справи покращалось. На підтвердження можна навести слова з листа С. Петлюри, надрукованого у II томі видання “Статті, листи, документи” до голови дипломатичної місії УНР в Румунії від 25 лютого 1920 р., в якому повідомлялось: “21 лютого відбулось спільне засідання представників нашої військової секції з представниками Військового міністерства польського. Поляки дають згоду на формування двох дивізій. Всіх полонених з Ланцута перевозять до Берестя (Бресту), де може розташуватися більше людей. Для формування поляки дають все. Вже стали краще годувати, прислали одягу (повні комплекти на 3000 осіб). Я намагаюсь прискорити формування, щоб бути готовим до весни [6, с. 188–189].

25 лютого 1920 р. Головний Отаман затвердив спеціальну таємну інструкцію українського Військового міністерства до уряду УНР, в якій наголошувалось, що формування українських відділів належало проводити у цілковитій злагоді з організаційним устроєм усієї Армії УНР, відповідно до плану, розробленого Військовим міністерством. В інструкції підкреслювалось, що в силі залишаються Муштровий, Дисциплінарний статuti, а також Статут внутрішньої служби. Чужинцям дозволялось укомплектовувати тільки спеціальні технічні та другорядні частини і відділи, військові ж формування у своїй головній масі мали складатися із козаків і старшин української національності [9, с. 104].

Отже, Армія УНР формувалась на національно-демократичних та регулярних засадах, а також на досвіді військової науки, набутої в часи національно-визвольних змагань.

Принагідно зауважимо, що військові формування Армії УНР, що знаходилися у Пікуличах і Ланцуті і не взяли участі у Зимовому поході, згідно зі спеціальною інструкцією Міністерства військових справ Польщі трактувались не як полонені чи інтерновані, а як добровольці “чужої державної незалежності”. Відповідно вони мали спеціальний побутовий статус [13, с. 116]. У кінці лютого 1920 р., згідно з розпорядженням Ю. Пілсудського, була розпочата передислокація особового складу та штабу колишньої 1-ї дивізії до Берестя – основної бази формувань відділів Армії УНР.

Архівні документи свідчать, що в березні–квітні 1920 р. продовжувались заходи щодо організації нових частин” [2, оп. 2, спр. 91, арк. 1]. Відтак, ще в кінці лютого 1920 р. полковник О. Удовиченко, за дорученням С. Петлюри, розпочав формування Окремої стрілецької бригади

шляхом з'єднання 4-ї стрілецької бригади О. Шаповала, 1-го піхотного Рекрутського полку П. Шандрука та окремої бригади О. Удовиченка, сформованої в районі Могилева. Поступово О. Удовиченко поповнив бригаду за рахунок добровольців з місцевих мешканців та насильно мобілізованих денікінцями до складу загону генерала М. Бредова.

У зв'язку із катастрофічним військово-політичним та економічним становищем у державі поряд із формуванням нових військових частин та з'єднань за зразком європейських регулярних армій проводилась плідна робота з удосконалення Вищого Військового Управління. Так, 14 березня 1920 р. Військовим Міністерством видано проект власних штатних підрозділів, які склались із Законодавчої Управи, Загальної Управи, ГУГШ, Головної Управи персонального складу, Головної Управи постачання, Військово-Морської Управи, Головної Військової Прокуратури [1, оп. 2, спр. 34, арк. 11]. Брак старшин і намагання зосередити їх у діючих частинах зумовлювали невелику чисельність міністерства (штат у 133 особи затверджено 17 квітня 1920 р.) [1, оп. 2, спр. 150, арк. 1–2].

29 березня 1920 р. у Головного Отамана відбулася нарада вищого військового керівництва Армії УНР, на якій обговорювались проблеми організації Української армії та її структурних змін у майбутньому. На нараді ухвалено рішення про створення Вищої Військової Ради [1, оп. 2, спр. 145, арк. 109–111].

Цілком очевидно, що справу розбудови Збройних сил потрібно було починати фактично заново і в нових умовах. Основним документом творення Армії у цих умовах став наказ № 3 від 29 березня 1920 р., виданий за розпорядженням С. Петлюри, в якому наголошувалось, що “Армія формується на суто національно-демократичних і регулярних засадах” [2, оп. 4, спр. 3, арк. 1]. Згідно з наказом передбачалось утворення єдиного суцільного армійського організму знизу доверху на єдиних засадах. “Всі формування повинні бути перейняті однією думкою. Головна управа Генерального штабу ідейно розробляє усі питання, що мають відношення до формування штатів, комплектування козаків та старшин і тому подібне”, – зазначалось у наказі [2, оп. 4, спр. 3, арк. 1].

Варто відзначити, що складне військово-політичне становище спонукало керівників уряду УНР та Військове міністерство планувати формування польової жандармерії у прифронтовій смузі з метою підтримання дисципліни. 16 квітня 1920 р. сотник Сасвич згідно з наказом командування розпочав роботу у цьому напрямку [2, оп. 1, спр. 71, арк. 12]. Корпус Військових жандармів безпосередньо підлягав Військовому міністерству [2, оп. 2, спр. 34, арк. 11]. Оскільки жандармерія мала підтримувати порядок як в прифронтовій смузі, так і в тилу, її було поділено на польову та запільну. Підрозділи польової жандармерії підпорядковувались командувачу фронтом, а підрозділи запільної жандармерії знаходились під владою губернських і повітових комісарів. Корпус військових жандармів очолював командир, який підлягав Військовому міністру [2, оп. 1, спр. 71, арк. 12].

Отже, проведені заходи урядом УНР та Військовим міністерством у березні–квітні 1920 р. удосконалили Армію за європейським зразком та зробили її боєздатнішою.

Основні напрямки військового будівництва полягали у реформуванні успадкованого з минулого або створенні нового військового апарату та перетворенні Армії УНР у боєздатну силу. Принципи творення національної Армії відображені у відповідних законах і наказах.

На завершальному етапі боротьби за державну незалежність реорганізація Армії не мала глибинного характеру і не змінювала підвалин військового організму. Заходи, проведені урядом УНР та Військовим міністерством у березні–квітні 1920 р., удосконалили Українську армію за європейським зразком та зробили її боєздатнішою.

Вирішуючи проблеми створення національної армії, важливо врахувати уроки військового будівництва та вивчити військові традиції Армії УНР.

1. Ф. 1075 (Військове міністерство УНР) Оп. 1, спр. 15, 47; оп. 2, спр. 34, 62. 2. Ф. 1078 (Головне управління Генштабу УНР). Оп. 1, спр. 2–5, 11, 46, 58, 67, 71, 76, 80, 82, 97, 98; оп. 2, спр. 4, 5, 24, 28, 34, 91; 117, 124; оп. 3, спр. 9; оп. 4, спр. 1–4, 11; оп. 5, спр. 1, 4. 3. Ф. 1429 (Канцелярія Директорії УНР) Оп. 1, спр. 1, 2; оп. 4, спр. 2.; оп. 5, спр. 16. 4. Ф. 3696 (Міністерство закордонних справ УНР). Оп. 1, спр. 12, 24; оп. 2, спр. 275, 382, 405. 5. Доценко О. Літопис української революції (1917–1922 рр.): матер. і док. – Т. II, Кн. 5. – Львів, 1924. – 398 с. 6. Симон Петлюра. Статті, листи,

документи: у 3-х т. – Т. 1. – Нью-Йорк, 1956. – 479 с. 7. Симон Петлюра. Статті, листи, документи: у 3-х т. – Т. III. – К., 1999. – 614 с. 8. Симон Петлюра. Статті. – К., 1993. – 341 с. 9. Українська революція: Документи 1919–1921. Джерела до новітньої історії України / упор. Т. Гунчак. – Нью-Йорк: УВАН у США, 1984. – 478 с. 10. Гірняк Н. Організація, духовний зріст Українських Січових Стрільців. – Філадельфія, 1955. – 84 с. 11. Довідник з історії України: А.Я. // за ред. І. Підкови і Р. Шуста. – К., 2001. – 1136 с. 12. Доценко О. Зимовий похід (6. XII.1919. – 6.V.1920). – К., 2001. – 376 с. 13. Колянчук О. Українці в таборах Перемишля (1918–1921 рр.) // Пам'ятки України: Історія та сучасність. – 1995. – № 3. – С. 113–117. 14. Литвин С. Суд історії: Симон Петлюра і петлюріана. – Київ, 2001. – 640 с. 15. Мазепа І. Україна в огні і бурі революції 1917–1921. – Київ, 2003. – 607. 16. Полонська-Василенко Н. Історія України. – Т. 2. – Київ, 1992. – 606 с. 17. Рудь М. С. Армія Української Народної Республіки напередодні і початковому етапі польсько-радянської війни (грудень 1919 – травень 1920 рр.) // Вісник НУ “Львівська політехніка”. – 2007. – С. 293–300. 18. Тютюнник Ю. Зимовий похід 1919–1920 рр.: Політичний огляд з документами в тексті і додатками. – Нью-Йорк, 1966. – 99 с. 19. Bruski J. Petlurowsy. Centrum Panstwowe Ukrainskiej Republiki Ludowej na wychodzstwie (1919–1924). – Krakow, 2000. – 600 s.

УДК 355.333:303.684 (477) “1917/1921”

І.М. Стасюк

Національний університет “Львівська політехніка”

ВІЙСЬКОВА ЕЛІТА УКРАЇНИ ДОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 рр.: КОМАНДУВАЧІ ДІЄВОЇ АРМІЇ УНР

© Стасюк І.М., 2012

Здійснено спробу дати узагальнений портрет військової еліти України доби визвольних змагань 1917–1921 рр., а саме – командувачів Дієвої Армії УНР.

An attempt to give a generalized picture of the military elite of Ukraine day struggle for liberation 1917–1921, namely Army commanders effective UPR.

Національно-визвольні змагання українського народу 1917–1921 рр. ще не одне десятиліття будуть предметом підвищеної уваги та скрупульозних досліджень з боку вітчизняних та зарубіжних учених, усіх, хто цікавиться українською історією. І це не випадково, адже у цей період українська нація, після тривалого поневолення та перебування під владою чужоземних імперій, приступила до творення нової епохи – епохи державотворення. Надзвичайно складним виявився процес розбудови та утвердження державності, оскільки тодішній владі: чи то лідерам Центральної Ради, чи то керівництву Української держави або ж Директорії, чи владній верхівці ЗУНР доводилося у несприятливих внутрішньо- та зовнішньополітичних умовах вирішувати низку важливих державних проблем. Однією з них була військова.

Сьогодні вже достеменно відомо, принаймні історикам, про небажання українського керівництва, зокрема лідерів Центральної Ради, на початковому етапі державотворення створювати власні Збройні сили. Серед причин такого ставлення до розбудови національної армії дослідники називають прагнення тодішньої влади нейтралізувати політичних супротивників, зокрема військових. “Вкрай негативно позначилася на формуванні українських Збройних сил, – зазначає визнаний фахівець з військової історії Л. Дещинський, – недовіра з боку Центральної Ради до вищого офіцерського складу. Майже до усіх генералів, які перейшли на бік УНР і бажали проявити себе в створенні українських Збройних сил, вона ставилася як до потенційних контрреволюціонерів” [2, с. 5].